

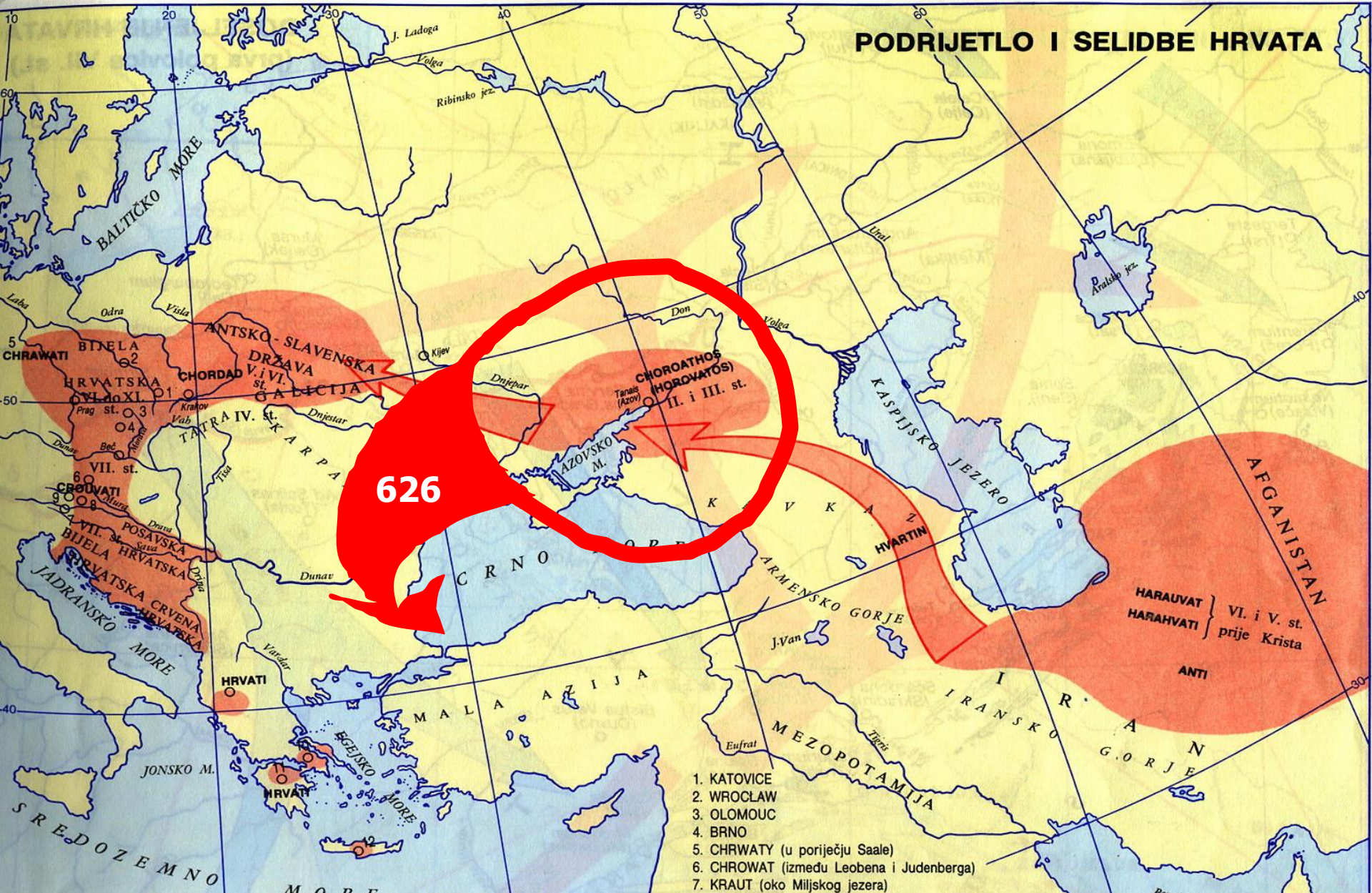
NACIONALNA POVIJEST

CRKVENI ILIRIK PRIJE DOLASKA HRVATA

- granica rimske pokrajine (provincije)
- + sjedište metropolije
- + sjedište biskupije
- +
- +

PODRIJETLO I SELIDBE HRVATA

Pradomovina Slavena jest gornji tok rijeka Dnjepar, Dnjestra, Dona, Dvine te Karpati. Bavili su se poljodjeljstvom. Tek su ih ratna vremena prisilila da se nauče ratovati i organizirati se u jače zajednice.

VJERA STARIH SLAVENA:

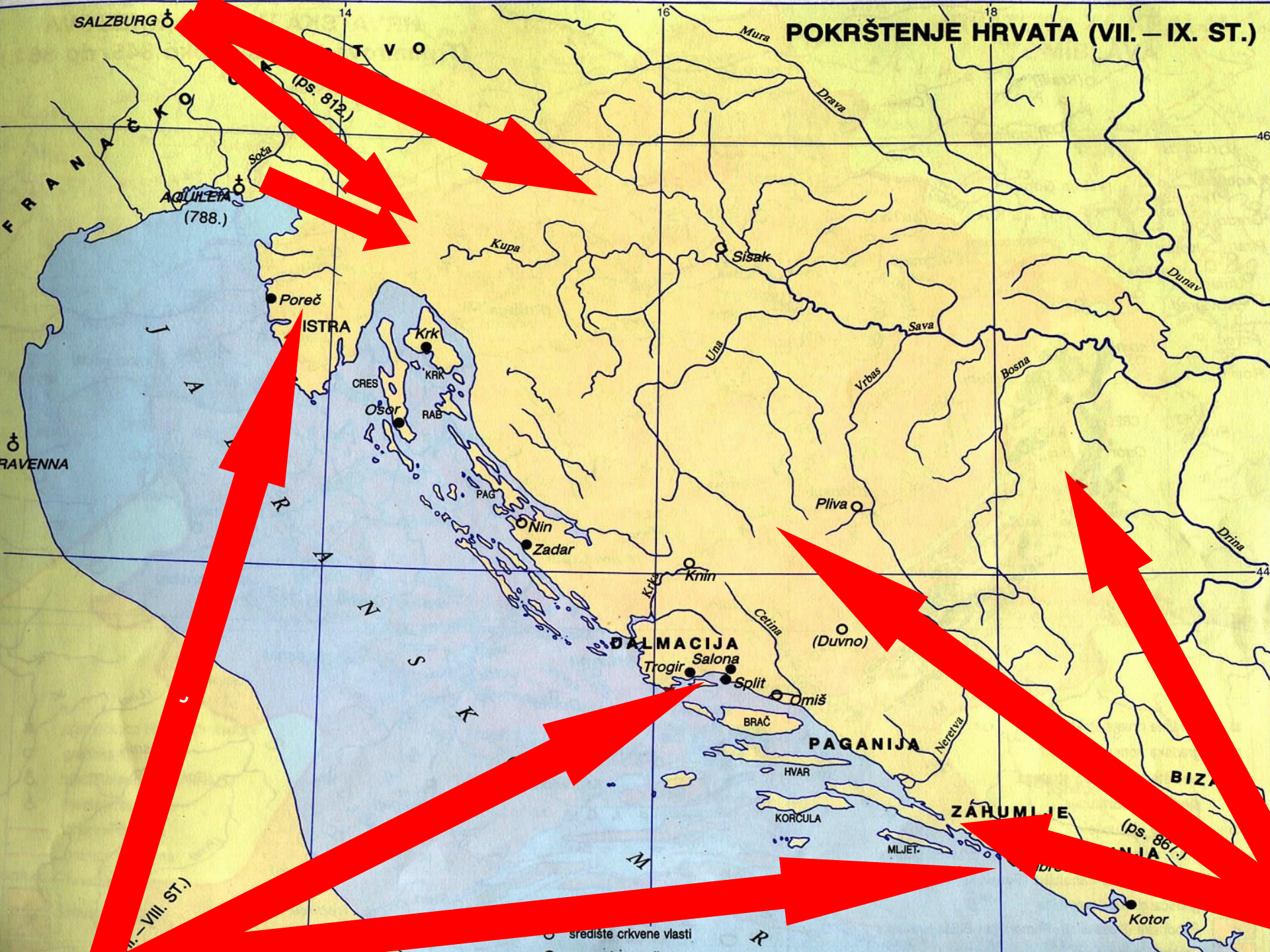
Slaveni nemaju hramova. O njihovom vjerovanju saznajemo iz narodnih priča i pjesama. Danas se smatra kako su praslavenska plemena živjela pod većim ili manjim utjecajem *iranskog kruga*, oštro odvojeni od grčko-latinskog svijeta.

Između Dobra i Zla bije se vječiti boj. Sunce je odraz dobrog jer svijetli i oživljava, ali i ono biva savladano od Tame (Zloga). Kod Slavena Dobri bog je *Svantovid*, a Zli bog je *Crni bog*. Svantovid ima svoju pratnju- Belbog, Daždbog, Perun (gromovnik), a često su to samo njegova imena. Snage proljeća dobivaju svoja boštva u *Ladi* i *Vesni*.

Raširena su bila vjerovanja u magičnu moć predmeta, stabla, brda, vile, vukodlake što je ostavilo tragove i do danas.

SALZBURG

POKRŠTENJE HRVATA (VII. – IX. ST.)

(ps. 812.)

AQUILETA (788.)

Poreč

ISTRA

Krk

CRK

Ošor

RAB

PAG

Nin

Zadar

Sisak

Uba

Sava

Vrbas

Bosna

Pliva

Knin

DALMACIJA

Trogir

Salona

Split

Omiš

(Duvno)

BRAČ

PAGANIJA

HVAR

KORČULA

ZAHUMLJE

MLJET

(ps. 867.)

MLJA

Kotor

(ps. VIII. ST.)

središte crkvene vlasti

DOLAZAK HRVATA I NJIHOVO POKRŠTAVANJE

Dosadašnja proučavanja još nisu utvrdila vrijeme kada su se Hrvati pokrstili, ali se smatra da je krštavanje započelo u VII st. a završilo negdje u XII stoljeću. Izvori koji nam daju o tome neke podatke možemo podijeliti na PISANE i ARHEOLOŠKE.

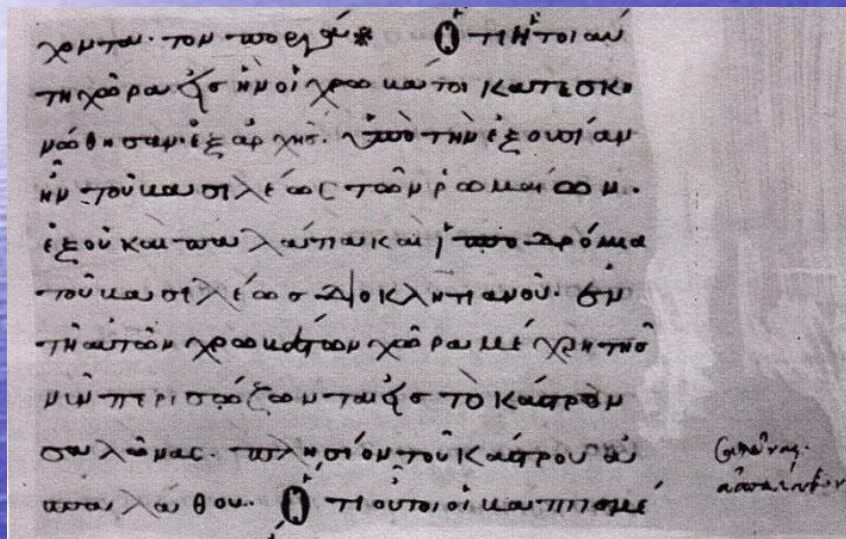
PISANI IZVORI:

Liber pontificalis- papa Ivan IV (640-642) šalje opata Martina da od Hrvata otkupi kosti dalmatinskih mučenika

Iohannis ratione dalmata. ex patre uenatio. scolastico. Sedis
anni. m. viii. Hic tempore uisus misit per omne dalmatiam
seu histriam. multas pecunias persensit et fidelium
martyrum abbatum. propter redemptionem captiuorum.
quidam edaperant absentibus. eodem tempore fecit ecclesiam
beatis martyribus uenatio. anastasio et magno. et aliorum
multorum martyrum quorum reliquias de dalmatia et histria
adduci praecipere et recondite in ecclesia sancta iuxta pontem
lateranensem. iuxta oratorium beati iohannis euang.
quod ornauit et diuersa dona optulit. ubi supra arcos argenteos
ii. pens. singul. lib. xv. simul et alia uasa argentea multa.
fecit autem ordinationes ii. per octobrem. pens. xviii.
diaconos v. et nos per diuersa loca numer. xviii.
Hic de dalmatia omnia clero roca integra. quae etiam sepultus est ad beati
petri apostolum. sub die iii. id octobris. et cessauit episcopus. m. vi.
d. xiii.

Konstantin VII Porfirogenet (912-959)- u djelu *De administrando imperio* govori o pokrštenim Hrvatima

Toma Arhidakon (+1268)- u *Historia Salonitanorum* govori kako su Hrvati došli iz Poljske

Eodem tempore Johannes sumus pontifex apostolice sedis. cum
 ex delinquentibus natione. audiens sue gentis mi-
 serabilem casum. de condoluit. Misitque abbacem
 quendam magnum nomine. cum multa pecunie quantitate
 ad predicandis carpatibus. Qui veniens ad partes del-
 mace. multos predicantibus carpatibus et slavibus. eosque ad
 pacem suam revocavit. Ille magister ex apostolica
 iussione multorum sanctorum reliquias accepit. In partibus
 delmace existit. et de illis eas tomam ad predictam
 partem Iohannis. Qui veniens pontifex eas reverentem
 suscipiens. recondidit apud ecclesiam beatorum Iohannis latran-
 nensis. ubi fons baptisterii. Et ibidem iuxta fecit de-
 pingi ymaginem beatorum dominorum cum pallio et ceteris
 pontificalibus. Indumentis. ac cum ex musis acuto.
 Similiter fecit ymaginem beatorum anastasi. In-
 archos sanctorum. P. de fete tempus quod advenit. ut

ARHEOLOŠKI IZVORI:

- **Krstionica kneza Višeslava (oko 800 g.)-**

*Ovo vrelo prima nemoćnike
da ih vrati prosvijetljene.*

*Ovdje se oni raskajani čiste od
nedjelja svojih,*

Što navukoše od prvog roditelja

Da budu učinjeni štovateljima Krista,

*Spasonosno ispovijedajući
vjekovječno Trojstvo.*

*Ovo djelo pobožno napravi svećenik
Ivan,*

U vrijeme kneza Višeslava,

I to u čast svetog Ivana Krstitelja,

*Da zagovara njega i njegova
štićenika.*

- Ogradni luk u Kaštel Sućurcu (7-8 st.)

Sarkofag Ivana Ravenjanina
(7 st.)

- Predromanička crkvice sv. Križa u Ninu (9-12 st.)

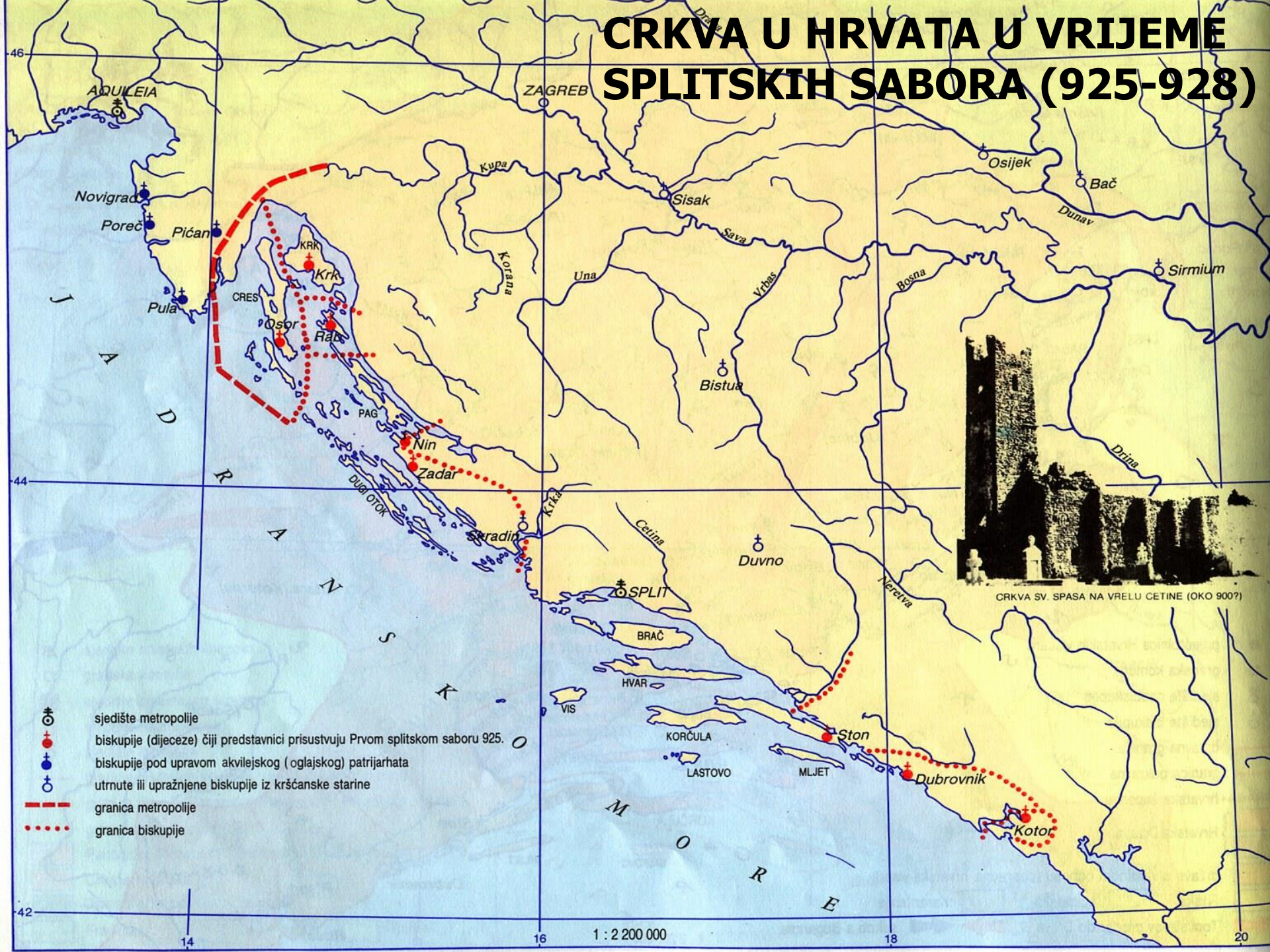
- Arheološki nalazi u hrvatskim grobljima

IZVORI O POKRŠTENJU HRVATA

- PISANI IZVORI:
  - -Liber pontificalis
  - -Konstantin VII Porfirogenet
  - -Toma Arhiđakon

- ARHEOLOŠKI IZVORI:
  - -Krstionica kneza Višeslava (oko 800 g.)
  - -Ogradni luk u Kaštel Sućurcu(7-8 st.)
  - -Sarkofag Ivana Ravenjanina(7.st.)
  - -Predromanička crkvica sv.Križa u Ninu(9-12 st.)
  - -Arheološki nalazi u hrvatskim grobljima

CRKVA U HRVATA U VRIJEME SPLITSKIH SABORA (925-928)

SPLITSKI SABOR 925. GODINE:

U vrijeme kneza Trpimira osnovana je "hrvatska biskupija" sa središtem u Ninu, a kralj Tomislav je bio zainteresiran za jedinstvenu crkvenu organizaciju na području hrvatske države, jer su se za čast metropolite natjecali ninski biskup Grgur, zadarski Formin i splitski nadbiskup Ivan. U crkvama koje su pripadale pod jurisdikciju ninskog biskupa liturgija se obavljala na hrvatskom jeziku, a knjige su bile pisane glagoljicom.

Papa Ivan X 925. u Hrvatsku šalje poslanike da sazovu crkveni sabor i odluče tko će postati metropolitom.

Grgur je smatrao kako će on biti izabran za metropolitu jer je njegova biskupija bila teritorijalno najveća i imala najviše vjernika, dok se Ivan naslanjao na starokršćansku tradiciju Salone.

Na saboru je odlučeno kako će glavni biskup hrvatske države bit splitski biskup.

Grgur se buni na zaključke sabora i 928 sazvan je u Splitu novi sabor na kome je odlučeno da se ukida ninska biskupija i zabranjeno je ređenje glagoljaša osim ako nema latinskih svećenika.

CRKVA U HRVATA UOČI TURSKIH RATOVA

sjedište metropolije
 sjedište biskupije
 granica metropolije
 granica biskupije
 1089. v. st. godina i stoljeće uspostave (nad)biskupije

»OSTACI OSTATAKA
NEGDAŠNJEG SLAVNOG HRVATSKOG KRALJEVSTVA«
(RELIQUIAE RELIQUIARUM) GRANICE GOD. 1606.

BITKA KOD SISKA (1593.)

- granica Hrvatske 1526. god.
- - - osvojeno do 1537. god.
- · · osvojeno do 1606. god.
- Klis 1537. — godina pada pod Turke
- ⊗ 1493. — važnije bitke s Turcima
- Banska Hrvatska 1606.
- Dubrovačka Republika
- Ugarska
- Habsburška Monarhija

KATOLIČKA CRKVA U TURSKOM CARSTVU

Islamska država je u načelu bila tolerantna prema sljedbenicima drugih vjera. Kršćani su *zimije* (*podložnici*) jer imaju objavljene knjige.

Pravni status pravoslavne crkve uredio je Mehmed II Osvajač (1451-1481) koji je osobno ustoličio patrijarha Genadija Skolarisa. Otada turska vlast imenuje visoki kler pravoslavne crkve. Nije se miješala u obiteljske, bračne i nasljedno- pravne odnose kršćana. Slično je postupila i prema katolicima.

Bosanskim franjevcima dao je *hatisëerif* tzv. *Ahdnamu* u kojoj je jamčila zakonit život u Turskom Carstvu.

I pored ahdname bilo je perioda kada su katolici bili stvarno progonjeni, a s vremenom je to bilo sve češće ovisno kako je slabila turska vlast. Kršćani su u Turskom Carstvu uživali vjersku toleranciju i druge stanovite slobode iako su bili građani drugog reda. Može se reći kako je kršćanski zapad tada također bio netolerantan (*cuius regio illius religio*). U Bosni se najprije islamiziralo plemstvo, a u početku su bili rijetki prijelazi seljaka na islam. Računa se da je u prvoj polovini 15 st. Na području današnje Bosne i Hercegovine bilo 750000 katolika a 1723. samo 25000.

Na području pod Turskom carstvom najveći teret pastoralne službe podnijeli su *franjevci* jer je biskup stolovao u Đakovu. Središta kršćanskog života su tri samostana:

Fojnica

Kreševo

Kraljeva Sutjeska